

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja l., 10. in 20. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovenskih učiteljskih društev v Trstu“, odgovorni urednik slovenskega dela Jože Pahor, hrvatskega dela Vinko Šepić. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 24.— Tekoči pošt. račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 16

V Trstu, dne 10. avgusta 1924.

Leto V.

VI. delegacijsko zborovanje Zveze

(Nadaljevanje.)

Ker se tajniško poročilo sprejme brez debate, dobi besedo blagajnik. Računski zaključki in bilanca za l. 1923. so bili priobčeni v stanovskem glasilu in ni treba številke še pred delegacijo ponavljati. Za l. 1924. je pa napravljen sledeči

proračun:

Troški:	
1. Učiteljski list	L 22.000
2. Pevski zbor	L 8.000
3. Izobraževalna akcija	L 4.000
4. Samopomoč	L 12.000
5. Potnine	L 4.000
6. Uprava blagajne in pisarna	L 700
7. Nepredvidjeno	L 1.300

Skupaj L 52.000

Kritje: 500 članov à L 8.67 mesečno da L 52.020.

Prejemki so torej proračunani letno na L 52.000 oz. L 26.000 na pol leta. Do julija t. l. je blagajnik prejel le 12.000 L, tedaj mnogo pod proračun. Zato priporoča, da se prispevki redneje pošiljajo, da bo mogla organizacija izvrševati svoje obveznosti.

Ker se tudi o blagajniškem poročilu ne razpravlja, izjavi t. Ribarič, da so se računi pregledali in našli v najboljem redu. Zahvaljuje se blagajniku v imenu pregledovalcev računov.

Poročilo organizacijskega odseka.

Odsek je imel tekom poslovnega leta le dve redni seji, vendar so se člani pogosto posvetovali posebno v važnih zadevah, ko so se pojavile. Ob takih prilikah se je delalo na lastno roko, ker bi se odsek niti ne mogel pravočasno sklicati.

Odsek stavi delegaciji naslednje predloge:

1. Delovanje društev v naj bo kolikor mogoče enotno. Zato se priporoča vsaj dvakratno zborovanje v letu (jesensko in pomladno) in na njih naj se pretresajo

- a) notranje društvene zadeve,
- b) Zvezine ustanove.

2. V svrhu enotnega društvenega delovanja, kakor tudi Zvezinih odsekov, naj se sestavi **poslovník**, ki ga organizacijski odsek pripravi do prve seje. Ta naj bo v začetku šolskega leta.

3. **Novi rod.** Skrbeti je, da ne postane list pasiven. Zato naj se razširi potom osebnega stika predvsem po šolah, ki nimajo nobenega izvoda še. Neobhodno potrebno je, da društva nastavijo za list posebne propagatorje, če mogoče za poedina okrožja.

Vsebina lista bodi primerna tudi za nižja šolska leta, a sestavki naj se po možnosti ne nadaljujejo več ko v dveh številkah.

4. **Tiskarski sklad.** Akcija se podaljša, da se zbiranje nadaljuje. V to svrhu naj da delegacija vodstvu Zveze nov enoletni rok.

Poročilo org. odseka sledi razprava. T. Rakovšček omenja, da se ni povedal vzrok nedelovanja na Tolminskem, kjer društvo ne obstoji.

Predsednik ugovarja in da ponovno čitati ono mesto tajniškega poročila.

T. Rupnik in Mikuž govorita o Novem rodu, ki naj le ima povesti skozi vse leto. To je privlačno za otroka in čitati se bo navadil tudi daljše stvari.

Predsednik: T. Mikuž bi bil lahko včeraj govoril. Zakaj ni omenjal tega pri seji upravnega odbora? Moram grajati!

T. Mikuž (s smehom): Sprejemam grajo.

T. Širok: Ker se govori o Novem rodu, bom prečital pismo odsotnega urednika.

Predsednik: Zakaj se pa včeraj ni prečitalo to pismo? Danes ne dovoljujem, da bi se bralo.

Delegacija s tem ne soglaša, čujejo se živahni klici, naj se pismo prečita. Predsednik da na glasovanje, delegacija sklene, naj se pismo čita. (Pismo je polemične vsebine in odgovarja kritikam Novega roda tekom izhajanja četrtega letnika.)

T. Drekonja govori nato o statistiki učiteljstva in šolstva. Ročni zapisnik se ne izda, statistični podatki se objavijo v stanovskem glasilu. Zeleti bi bilo, da so točni, zato naj se sestavijo za nazaj, torej za šolsko leto 1923-24.

Sprejme se predlog, naj se objavi statistika po stanju začetkom novega šolskega leta. Tajniki društev imajo nalog, da pripravijo statistiko po poedinih okrajih.

Zelo živahno debato zbudi predlog t. Možine, naj bi Novi rod objavljali sestavke tudi v hrvatskem in srbskem jeziku. V razpravo posegajo tovariši Čiković, Vouk, Mogorović, Širok in t. c. Birska. Nekateri so za cirilico, drugi proti. T. Ribarič želi tudi v stanovskem listu sestavke v cirilici. Vendar ne pride do glasovanja.

Poročilo samoizobraževalnega odseka.

Samoizobraževalni odsek je imel letos štiri seje.

Hoteli smo dvigniti izobrazbo učiteljskega stanu s socialnimi tečaji pri Sv. Luciji in krožkovimi izobraževalnimi sestanki. Socialnega tečaja pri Sv. Luciji se je udeležilo okrog 100 članov. Dejstvo, da je število udeležencev vsako leto večje, nam dokazuje, da so tečaji potrebni. Pripoznavati pa moramo, da nedostaja predavanjem na tečaju enotnosti in sistematičnosti; predmeti predavanj so izolirani in se ne morejo združiti v en sam problem. Doseči bomo morali, da bodo vsa predavanja obravnavala le eno glavno vprašanje; le tedaj bomo dosegli neko organsko in dejstveno kulturo, ki bo naš namen. So pa zopet razlogi, ki govorijo za sedanji način; spoznamo namreč čim več kulturnih osebnosti, kar je važno za naše obzorje; tudi bomo pozneje, ko bomo uredili notranji del predavanj glede enotnosti,

lahko zbirali izmed onih, ki nam bodo največ nudili.

Drugo sredstvo, s katerim želimo dvigniti izobrazbo članov v okvirju naše Zveze, so sestanki članov, ki bivajo v neposredni bližini in se lahko shajajo vsaj enkrat na mesec. Letošnje leto nas je izučilo, da so člani duševno pripravljene za take sestanke in da je treba le tovarišev, ki znajo in hočejo voditi izobraževalne krožke.

Prva naloga samizobrazovalnega odseka je bila letos, da se krožkovi izobraževalni sestanki začnejo in organizirajo. Druga naloga pa je bila, da dobijo udeleženci sestankov prave in globlje pojme iz sociologije. V Idriji, kjer je precej tovarišic, ki so vse organizirane, so se sestanki vršili redno. Bilo je 10 predavanj, ki se jih je udeležilo poprečno po 15 članov. V postojnskem okraju so delovali trnovski, šentpeterski in vipavski krožek; člani iz postojnskega krožka so se udeleževali sestankov v Št. Petru. Ko bo imel postojnski krožek svoje lastne sestanke, bo izobraževalno delo v okraju urejeno. Bilo je 19 predavanj, ki se jih je udeležilo po 12 članov. V koperskem okraju je bilo delovanje otežkočeno, vendar so bila prirejena 4 predavanja, ki se jih je udeležilo po 5 članov. V tolminskem okraju so se tovariši shajali in na prijateljskih sestankih priredili 5 predavanj, ki se jih je udeležilo po 5 tovarišev. V voloskem okraju so sestanki zaradi slabih komunikacijskih zvez skoro nemogoči, vendar sta bili 2 predavanji, ki sta se ju udeležila po 2 tovariša. V Trstu je precej učiteljev in učiteljic, vendar sta bila le 2 sestanka, ki se ju je udeležilo po 15 članov. Izobraževalnega dela ni bilo v pazinskem, goriškem in sežanskem okraju. V pazinskem okraju so sestanki nemogoči zaradi razmer in zaradi terenskega svojstva dežele; poudariti pa moram, da tovariši kljub nesrečnim razmeram niso pozabili na izobrazbo in da jim časovni kulturni dogodki niso tuji. Neopravičljivo pa je nedelovanje v goriškem in sežanskem okraju.

Na sestankih je bilo 42 predavanj sledeče vsebine: Uvod v sociologijo, Posameznik in družba, Osnovni pojmi iz sociologije, Postanek in bistvo države, Liberalizem in kapitalizem, Utopični socializem, Temeljni nauki marksizma, Šola in družba, Socialna zgodovina Slovencev, Poročilo o Ušeničnikovi «Sociologiji», Poročilo o Krekovem «Socializmu», Poročilo o Engelsovi knjigi «Od utopije do znanstva», Poročilo o Žgečevi knjigi «Vzgoja najširših plasti našega naroda», Uvod v narodno gospodarstvo, Življenjepis Angleža Morrisa, Kaj nam je najpotrebnejše, Pojm filozofije, Utilitarizem in evolucionizem v etiki, Etični darvinizem, Kritika evolucionizma, Kantova etika naziranja in mišljenja, Etika in religija, Krščanska etika, Esteticizem v etiki, Etična vzgoja, Šolska vzgoja in etika, Impresionizem in ekspresionizem, Zgodovina italijanskega šolskega zakonika, Italijanski šolski zakonik, Novi šolski zakoni in nove šolske odredbe, Novi učni načrt za ljudske šole, Novi zakon o načinu usposobljenostnih izpitov.

Razvidno je, da ni bilo v snovi predavanj prave enotnosti. Krivo je bilo to, da sestanki še niso bili urejeni in ni bilo povsod predavateljev, ki bi jim bila znana sociologija.

Načrt za drugo leto je sledeči:

Ustanovila se bo Zvezina knjižnica, ki bo obsegala draga in zares znanstvena dela; posluževali se je bodo predavatelji in oni člani, ki se ne bodo mogli udeleževati sestankov.

Sestanki naj se nadaljujejo, kjer so se že vršili,

pomnožijo naj se, kjer jih je bilo premalo, začnejo naj se tam, kjer jih letos ni bilo.

Odsek bo zbral iz vsakega krožka po enega člana, ki ima sam zadosti izobrazbe in se zaveda, da je izobraževalno delo njegova dolžnost.

Neobhodno potrebno je, da se uvede redno dopisovanje med odsekom in voditelji sestankov. Po vsakem odseku naj se takoj poroča, kdaj je bil sestanek, kdo je predaval, kaj je bil predmet predavanja in koliko članov se je udeležilo sestanka.

Kjer ni bilo letos predavanj iz sociologije, naj se vršijo drugo leto. Krožki pa, ki jim je sociologija že znana ali pa jo bodo končali v kratkem, naj obravnavajo na sestankih vzgojeslovna vprašanja na sociološkem in filozofskem temelju, posebno pa naj proučujejo načela in vrste delovne šole.

Nekaj pa nam je najpotrebnejše. Prepričani moramo biti, da je etično življenje višek kulture in da bomo premagali nasprotnike, ko bomo npravno boljše živeli kot oni.

Ko poročevalec konča, se priglasi k besedi t. Mermolja: Danes smo že tretjič napadeni. To je preveč. Goriškemu društvu je bilo vsako delovanje prepovedano, zato protestiramo proti žalitvam.

Predsednik: Nihče ni žalil. Poročevalec je le navedel dejstvo. Ali je res bilo tako težko vzeti kako knjigo?

T. Mermolja ugovarja.

T. Rupnik: Odsek naj skrbi, da se objavljajo v stanovskem listu knjižne novosti.

T. ca Kos: Predlagam, da se izvlečki predavanj dajo v cirkulacijo med učiteljstvom.

Predsednik priporoči to odseku za samoizobrazbo.

T. ca Kos: Želim, da bi se o prihodnjem delu odseka razpravljalo.

Tajnik: Odsek se v začetku jeseni sestane, da pripravi delovni program.

T. ca Kos (vmes): Ali imamo delegati pravico do besede? Zakaj se ne bi razpravljalo sedaj?

Tajnik: Soglašam in priporočam, da se razpravlja.

Predsednik: Sprejeto.

Poročilo Samopomoči.

Odsek je imel 4 seje po potrebi, na katerih so se reševale tekoče zadeve. Vse predložene prošnje za podpore in posojila so se ugodno rešile po temeljitem pretehtanju. V pohvalo učiteljstva je treba povedati, da se je obračalo na odsek le v skrajni sili.

Samopomoč je razdelila za 800 L podpor in za 1500 L posojil, skupno L 2300. Čisto imetje za l. 1923. je L 4722.—; od tega zneska dolguje Zvezina blagajna L 3686, ostalih L 1036 pa Učiteljsko društvo za gor. okraj. Poslednje je vloženo skupno z drugim društvenim denarjem v hranilnici.

Na podlagi izkušenj in pretresanja je odsek prišel do zaključka, da so prispevki, ki so se ustanovili na lanskem deleg. zboru, zadostni za dosego odsekovih namenov. Vendar sta obstoj in delovanje Samopomoči odvisna od točnega plačevanja članarine. Pozivamo učiteljstvo, da se trdno oklene Samopomoči in vrši dolžnosti, od katerih je odvisen mnogokdaj njegov lastni obstanek.

Odsek stavi te predloge v izpopolnitev pravil: 1. Zveza pošilja redno mesečno prispevke vplačane članarine v blagajno Samopomoči. Denar, namenjen Samopomoči, se ne sme uporabljati v druge namene.

2. Samopomoč daja potrebnim članom posojila.

3. Vsakoletna delegacija določa mesečni prispevek za Samopomoč.

4. Odsek se sastane najkasnije 14 dni po prejetju prošnje. V najnujnih slučajih nakaže predsednik Samopomoći podporo takoj, kar pa se pretresa na prvi prihodnji seji.

5. Predsednik Zveze ne more dati sam na svojo roko podpore.

6. Ako se tovarišu, ki je bil deležen podpore, naknadno nakažejo njegovi prejemki, mora prejeta podporo vrniti v roku, določenem sporazumno z odsekom Samopomoći.

Na nizbrdici

Znamo, čutimo i gledamo kako mi u Istri silazimo s brda u dolinu, u kaljužu, gdje bismo morali zaglaviti u doglednoj budućnosti, moralno i materijalno. Silazimo, padamo, nazadujemo očevitno i rapidno. Padamo duševno i gospodarski, padamo kulturno, a snilazeći i padajući ne znamo sami gde ćemo svršiti i pasti.

Noabrazba već je bila naš hrvatski narod u Istri postavila na široku cestu prosvete, te je napredovao svestrano, da se svaki pametan čovek veselio. Podignusmo narod svoj školom i gospodarskim institucijama. Tik pred ratom nicali su hrvatske škole i privredna društva u Istri da je bila milota. Pokojna država bijaše nam maćuhom, al' ipak narod si izvojšti svojim trudom svoje škole i osnovao svoje posudilnice i zadruge. Škola ga prosvetila i oslobodila tmine i veriga, a ekonomska društva oslobodila ga duga i sisavaca. Toliko škola pre rata niknulo u Istri, da mi ne smogismo toliko svojih narodnih učitelja, pa ih u oskudici tražismo i pozvasmo iz Hrvatske. Ni svećenika ne imadjosmo svojih. Dao nam ih bratski česki narod. Napredovamosmo svestrano i pod maćuhinskom vladom, koja nam je svakojako, uz pomoć naših suzemljaka, kratila i škole i napredak. Osnovamosmo svoje privatne Družbine škole, na kojima službovaše oko 80 nastavnika. Na naše staleške učiteljske skupštine pohrlilo u Pazin, Pulu, Opatiju 150—200 učitelja i učiteljica. Bejahu to dani veselja i utehe. Ratom počesmo nazadovati, a danas brzim tempom hrlimo, padamo nizdol u propast kulturnu i gospodarsku. Padamo, jer nam padoše narodne hrvatske škole; silazimo, jer sila i nepravda nam otera sa rodjene grude narodno učiteljstvo. Pre okupacije brojaše Istra 168 hrvatskih pučkih škola sa 250 učit. sila. Danas ih broji prava Istra (Pazin, Pul, Poreč i Kopar) jedva 21 školu sa 24 učitelja. U volosko-opatijskom kotaru nije se znatno pogoršalo školsko stanje. Ali naša prava Istra osta skoro bez svojih škola i učitelja. Pa kakvi su ti učitelji, a kakve škole?! Na hrvatskim školama nameštene su mnoge nove sile, koje sve nisu učitelji. Doduše nekoji su «profesori», ali od njihova «opsežnog» znanja naša mladež nema koristi. Drugi nameštene i došli na naše škole iz Zadra i iz gradića istarskih, a da tek malo, ništa, ili samo hrvat. narečje razumiju, kojeg se ne poslužuju, pošto im općevni i obiteljski jezik italijanski. Treći, što zauzeše hrvat. učit. mesta u Istri, jesu doduše rodom i jezikom Hrvati, ali u kući i na ulici rabe italijanštinu. Ostali deo učiteljstvo bi bilo voljno i kadro prosvetno delovati u školi i izvan škole, kad bi smelo i moglo bez — zlih posledica za sebe i za opstoj hrvatske škole. Jest, zle posledice čekaju našeg vrsnog, zauzetog hrvat. učitelja, ako sledi žar svoje duše te poučuje sovesno svoju škol. mladež u svim škol. predmetima. Ovi, inače vredni naši učitelji, vrše točno svoje škol. dužnosti, ako im je to moguće — neopaženo.

7. Vloge na Samopomoć se stavijo potom učit. društva. Proti neugodni rešitvi vloge se prizadeti lahko pritoži naravnost na Zvezin upravni odbor in končno na delegaciju.

8. Neredno plaćujući člani niso deležni podpore, izvzemši le izredno opravichene slučaje.

Predsednik otvarja razpravo, z opazko, da sam ni dajal podpor, ker nima sredstev. Razprava je kratka, poročevalčevi predlogi se sprejmejo.

(Dalje).

Znadu oni dobro, da se danas u Istri ne gleda dobrim okom savesne i valjane učitelje. S ovog razloga, a i drugih, današnje naše hrvat. učiteljstvo ne vrši nit može potpuno svoje učitelj. dužnosti, niti poučavaju sve škol. predmete.

Jedni to ne čine radi svoje udobnosti, drugi radi obzira, treći radi prekratke satnice zbog italijanskog jezika, komu je odmeren dobar deo čitave satnice; četvrti radi neznanja, a naposled zadnji, da se ne zamere vladajućoj stranci, pa da ne budu progonjeni. Kruh je — kruh! A ima i takovih «hrvatskih učitelja, koji radi svoje strančarske nenarodne politike hotomice ne vrše svoje učiteljske dužnosti, te ne će da — šire prosvetu medju našim narodom. Eto, tako stoji: Oni koji imadu sposobnosti i volje za školu i prosvetu — ne smiju svestrano revnovati; oni pak, koji nemadu sposobnosti ni volje do škole — ne vrše svoje kulturne zadaće. Škola naša i narod ovako prikraćen je u prosveti, te ne gleda već školu kao školu, niti svog učitelja kao učitelja. Lebdi našem čoveku neprestano lik svog bivšeg vrednog učitelja, koji mu je bio i učitelj i savetnik i najbolji prijatelj, komu je verovao i u nj se pouzdavao. Zato ne mari i nepouzdanim okom gleda u nove učitelje i sadašnje «hrvatske» škole.

A već i ove nisu čisto hrvatske radi prvog razreda (1. godišta, a negde 2. i 3. godišta), koji je italijanski. Današnja naša deca nažalost već ne uče hrvatsku Početnicu, nego samo Silabario.

Gori spomenuh da se ne uče svi predmeti na hrvatskim školama bilo radi obzira i straha, bilo radi pomanjkanja čitanaka i učila. Pevanje na primer, telovežba, risanje, a negde i ručni rad izostao je sasma. Danas je za hrv. učitelja čin odvažnosti i junaštva oko zapeva u školi ili odvede decu na igralište da ju poučaje u telovežbi i sigrama pevajući. Eto, glavni predmeti Gentilejeve reforme ne opstoje takorekuć na našim hrvatskim školama.

Idimo dalje! Gde su zemljovidi? Mi ih molimo već pet godina, a država ne će da nam ih namakne. Ne će ni one s italijanskim nazivljem. Ni jedna hrvatska škola ne poseduje geografsku kartu Istre, pa ni Italije! Današnji čitavi upravni i školski sistem jest čisto nacionalistički i stranački, pa je začudno da naše škole nemaju ni zemljovida domovine. Ako nije ovo omalovaženje škole, a ono je skrajna nemarnost. To je jedan razlog, da se u našim školama ne poučava zemljopis a ni povesnica. Zar su sve malenkosti, bagatele!?

Al' idemo dalje: A koja naša škola poseduje zbirku ruda i kukaca; koja herbarij; koja slike iz životinjstva i bilinstva; koja slike za zornu obuku te ribe? A bez svega toga bolje je, da se ne poučava prirodopis, nego da se poučava uzaludno i pedagoški. I zaista — ne poučava se!

A koja naša hrvatska škola imade fizikalne sprave? Po koja samo toplomer i tlakomer, i dosti! O fizički dakle u našim školama nema ni govora.

Kamen dakle po kamen, ruši se obučna školska zgrada. — Već je ovako dosti i previše predmeta

postavljeno izvan «fronte i borbe» na — sigurno! Nijesmo svršili!

A gde su deci čitanke? Eyo, konac je školske godine, a ni pola dece nema u ruci čitanke, druge dve tri trećina. U nekim našim školama isti razred rabi tri čitanke, one što deca imaju kod kuće od starije braće. A bez čitanaka, znamo, učitelj ni maka dalje. Učenici moraju po čitave sate samo sa ploče prepisivati ono što je mučenički učitelj sam nešto sastavio. Samo muke i danguba!

Da naša školska mladež nema čitanaka uzrok je tomu sadašnja novčana oskudica, a drugi, glavniji, jest taj, što se menjaju godimice školski tekstovi. Ovo je u nebo vapijući greh i atentat na kulturu i razvitak školstva.

Dodajmo još da naše dete nema ni računica, pak svršismo; a svršeno je i — dete...! Sta će ono poneti iz škole u dom i u svet? Sramim se odgovoriti. Naša škola spala duboko. Poteralo se ju natrag u prošli vek. Današnje dete, bosu i golo, gladno i žedno ostavlja školu i odlazi u svet bez putnice poputbine.

Dolazi ovo još gore. Prva godišta su italijanska. Tu naše dete, ne poznivajući italijanskog naukovnog jezika, ne će nit može napredovati u modernom školskom smislu. Ono ne će ikada moći dostignuti

peto ni šesto godište. Svršice školu a da će jedva znati nešto čitati. Kako, nek svako sam sudi.

A gde su ostala naša hrvatska deca širom Istre, koja nemaju hrvatske škole, koja ne pohađaju nijednu školu, i ona koja polaze samo italijansku?! Sva su ova deca osudjena na smrt — kulturnu. U inojezičnoj školi seosko naše dete ne će nit može išta aprofitirati. O tomu valjda ne dvoje ni podržavatelji našeg školstva, a mi još manje. Recimo ukratko: Naše hrvatsko dete u sadašnjoj osnovnoj školi, ni u hrvatskoj, a dašto ni u italijanskoj ne napreduje, te će ju ostaviti sa najmanjom dozom znana i veštine; drugo: da ovakove škole za hrvatsku decu ne odgovaraju ni u najnovijoj meri školskim, narodnim i uzgojnim zahtevima. Školstvo naše je dakle nazadovalo; deca naša idu u susret potpunoj zapuštenosti i analfabetizmu. — Ovo je teško reći i gorko, ali je istina.

Mi u Istri dakle kulturno nazadujemo, propadamo. Ko to želi, sad se može radovati. Ako još spomenemo na najlošije gospodarsko stanje hrvatskog življa u Istri, pa na pomanjkane gospodarskih i novčanih zavoda, te na propadanje opstojećih, moramo nažalost ustvrditi, da se naš slav. narod u Istri, ekonomski i kulturno, nalazi na nizbrdici, što ga vodi u propast.

Sa socialnog tečaja

Sve bi jedan bio san...

Vratih se na svoj dom. Noć je. Spavam, a san mi nemiran, ali ipak sladak. Danju štogod radio, snatrim sav zaokupljen mislima i čuvstvima što ih kući poveh iz Sv. Lucije. Dolaze mi redom u dušu sve predstave i dojmovi što mi se tvrdo utisnuše u pamet i srce. Moštam, a moštam kao devojčica na šumskom potočiću što se raduje životu i sreći. Oj, Sočo, Sočo! Ti si majkom mnogoj lepoj pesmici. Ti si izvabila iz mnogo srdaca mili pev i čista čuvstva kaošto si i ti čista. I vi, strme gore i pećine, što zatvarate svoju plahu kćerku Soču, i vi ste dobri i junački roditelji slovenskih svojih ljudi, što ih pojiš, pereš, junačiš, oduševljavaš i bodriš u životu punu pelina i trnja. Vas sve ljubi i grli moj narod, što ti zahvaljuje svoju poeziju.

Sada te tek razumijem, rode moj Soče, Vipave i Idrijce i velebnih ti gora. Ti si sin Neba i Zemlje što te rodi, hrani i goji.

Sve bi lepo. Sve bi lepi san. Dolaze mi sada na domu pred oči sve redom slike mojih dragih kolega i kolegica. Ugodno se sećam našeg dragog gospodina predavatelja, d.ra Zgeča, što mi uzbunio srce i pamet. S poštovanjem spominjem kol. predsednika Dolgana, našega Sokrata. I na domu setim se u društvu drugova: mudrog Pahora i žestokog Hreščaka. Gledam uz glasovir onu melankoličnu i čuvstvenu našu vrednu pianistkinju g.cu Bortolotti. Pred očima mi ono stotinu ozbiljnih kolega i kolegica, kad ono zamišljeni pozorno slušaju rasprave i predavanja; ali gledam ona dva duga reda glava i glavicica što prignute nad tanjurima najpre ozbiljno uživaju plodove svoje zemlje, a tada veselo i živo stalj razgovarati se, šaliti. Gledam i onu hrpicu «mudraca», što ozbiljno i zabrinuto raspredaju o temi onoga dana. Sve žive slike i sličice, velike i male, svakog oblika i boje, dolaze mi sada na domu pred oči.

Vi ste, braćo mila, i danas s menom danom i noću. Ja se od vas rastaviti ne ću nit mogu.

Pišem, a snažni akordi naše slavenske pesme zvuče mi u ušima i u duši kao bura i vetrić, kao

plač i molitva, kao vapaj i uzdisaj. Pev našeg zbora potresava i danas mojom dušom. Boravim i danas u tom blaženom raspoloženju. Svi naši divni pevači i pevačice-vile lebde mi pred očima kao anđelići oko snivajućeg detešca. Soprani, soprani, snažno mi potresaste dušom. Citav zbor uzdrhtao mi dušu kaošto uzbiva hiljadu moćnih zvokova srebreni lisnato-tanji glasbeni (resonančni) ormarić božanskih gusala... Basi, vi ste gromovi. Budite i borci i osvretnici naši! — Ne mogu zaboraviti onu dičnu sliku našeg pevačkog zbora, kojeg su sve oči pevajući uprte u svog učitelja i zborovodju gosp. Kumara, u tu inkarnaciju umetnosti.

Vi, naše krasne pevačice i pevači, vi svi ste njegovi, on je vaš; vi ste u njemu, a on u vama. Vi ste njegovi u njegovom pogledu. Pevajući vi niste svoji, nit ste na zemlji. On, naš pevovodja, pevajući grli vas, drži, diže u nebeske visine, on vas rasplamćuje i sokoli, on u vas leva svoje umetničko biće. Da si mi zdravo, ti pobratime vila! Oj pesmo naša, ti so divna iz toplih prsiju našeg zbora! Pesmo naša, ljubim te i grlim. — Ah, zašto nisi vekom uz mene, a ja uz tebe!?... Sad mi je na domu najveća sreća sećati se dana i časova sprovedenih u krugu svojih suzvanika u Gorici i u Sv. Luciji, Dornbergu i Tolminu. Toga blaženstva i te slobode niko barem zabraniti mi ne može. Tamo u učiteljskom krugu bio sam doma. Tu je riba našla svoju vodu. Tu sam bio otvoren, iskren, veseo i zadovoljan. Nigde drugde ne nalazim se u svojem elementu kao u kolu kolega i kolegica. Sve što tu čuh i videh, sve: pouku i zabavu, sve našlo u duši mi meko ležište. Sada u tome uživam, tome se sada hranim i pojim. Još jedan uzdisaj: da l' ću biti toli sretan opet se naći na tečaju?!

Ta ko da to ne poželi od nas iza teških dana sprovedenih na bojištu krvavu i nekrvavu na svojoj rodjenoj grudi. Ta učitelj, sastanci i domenci sličice vedroj zori iza olujne noći; jesu kapljica žednu, zalogaj gladnu i ranjenu...

Sve bi jedan lepi san u Gorici i u Sv. Luciji. A sada ostaje nam ugodno sećanje; a onda opet... borba, kruta borba i rad... **Čača.**

Žrtve

U večnom Rimu pala je žrtva. Prolivena bi nevinna krv usred bela dana. Pao čovek, pao borac junak za svoje ideje. Znao on za sve okolnosti i za svu opasnost, ali sledeći svojem temperamentu, te u službi kao verni sluga svojih ideala i ideja, ne opusti i ne uzmaknu, nego dalje kročaše neustrašivo stazom što mu ju pokazivahu njegove mramorne ideje. Znao on kada i gde življaše, ali znadijoše i to, da mu je dužnost živeti ne samo i umreti kada to zahteva veličina ideje. Znao on, da valja odabranicima umreti da ne umiru ideje i ideali; da valja najboljima da umru, da oživi i uskrsnu ideje a s njima narod. Znadu to svi poštenjaci i kulturni borci, da nevinno prolevena krv idealnih mučenika valja da očisti i opere sve nečisto i telesno, pa da zavlada duh, čovečnost, pravednost, jednakost i sloboda. Žrtva pala, žrtve istine i slobode padaju, ali, nažalost tirana, s njima ne umiru njihove ideje, da pače jačaju se i posvećuju, a kao takove snažno se doimlju naroda, koji se rado povadja sa junacima i mučenicima osvajajući njihove ideje, za koje sebe žrtvovaše. Narodi i mase ne vole toliko reči i programe, koliko žrtve pregaranja, mučeništvo podnešeno za puste reči i programe. Žrtve padaju, a njihove napolak mrtve ideje, oživljavaju, elektrizuju i osvajaju polumrtve, besvesne mase diveći se krvi, križu i kalvariji. Žrtva pada u grob, a ideja ko ptica drže se prema Nebu i kruži nad svetinom kao sunce i kao andjeo ujedno. Žrtve padaju, a njihove ideje kao njihova dobra dečica slaviti će svoga roditelja-mučenika. A svet rado sluša priče o junacima i junastvu. Ideje ne umiru. Večne su. Mučenici pobeđuju, jer pobeđuju njihove ideje krvlju posvećene; mučenici umirajući pobeđuju; oni ljudstvo iz groba vode i uče. Koliko su dublje položena u grob mučenicova telesa, tim više se dižu njihove ideje; čim su dalje zakopana, tim su bliže nama; čim su skrovitija, sakrivenija, nama se prečinjaju očitije, svetlije i silnije — njihove ideje.

Učni načrti in didaktični predpisi

(Nadaljevanje.)

Za prvi pouk čitanja in pisanja naj ravnatelj pre-povedo učiteljem, da bi nalažali otrokom domaće delo: vse naj se nauče izključno v šoli.

Za nadaljni pouk čitanja in pisanja se oziraj učitelj le na otroke, ki so došli v šolo brez začetne priprave, ne ukvaraj se mnogo z onimi, ki so bolj razviti in pripravljeni že doma, tudi če se utrujajo. Živahen pouk jim še vedno dopušča zaposlenje in vezba njih duh v sodelovanju.

V mestnih šolah pred zadnjim dvomesečjem pouka in v šolah na deželi pred zadnjim mesecem morajo poznati otroci vse črke abecede ter doseči v čitanju vsakršnih črk in rokopisov (dovolj velikih) neprisljano spretnost. Velika pisava naj ima vedno prednost pri otroku.

Zadnji šolski mesec je doseči gotovost in izrazitost čitanja lahkkih sestavkov. Sledijo kratke spominske vaje (memoriranje.)

Drugi osnovni razred.

1. Ponavljanje vaj v čitanju, pisanju, narekovanju in prepisovanju iz zadnjega dvomesečja prvega razreda.

2. Postopne metodične vaje v narekovanju; po-

U tome sastoji moč svake moralne ideje, što postaju svete, svesilne, svestrane i universalne jedino za nje prolinevom krvlju, patnjama, i mučeništvom.

Žrtve za svete ljudske ideale nisu nikada bile utaman proliveve. One obično su predznak drugih vremena. Žrtve otvaraju novu dobu a s njom novi život, a raznim životom dolaze svetliji dani.

Žrtve mnogo znače. Znače snagu, silu, borbu, odlučnost, požrtvovnost, idealnost, poštenje i preziranje smrti. A u kojoj se osobi ili narodu usredotočuju sve ove prerogative (vlastitosti), tu nema govora o smrti i grobu, tu nema govora o nazatku, potištenosti, bojažljivosti i nekulturnosti — žrtve su zora novog lepog dana.

Žrtve presenećuju i razoružavaju nasilnike. One ih dave i tamane svojim čistim idejama bez puške i mača. Žrtve za ideje jesu i sada nadmoćnije od svakog oružja. I nije bilo tirana i tiranskog naroda koji je bio kadar za dulje vremena prigušiti ideje, a nekmoli ih usmrtiti. Tiranima i tiranskim narodima jedino su kadre odhrvati se ideje spojene žrtvama i mučeništvom. Povesti ne pozna nijedne stalne pobeđe bez žrtava i borbe. Za tirane, parasite, egoiste, nemoralnike nema većeg neprijatelja od žrtve i ideje. Ove su njihov otrov i smrt.

Žrtve su znak zdravlja, duševnog i telesnog, znak su smisla za život, napredak i kulturu. Ove su bile, a jesu i danas, najveći i najsilniji propagatori svake ideje. Svet je napredovao i došao do današnjeg stepena razvoja jedino žrtvama i mučeništvom. Začetnici velikih ideja, pokretači novih misli bili su ujedno mučenci... Da su blagoslovljeni i slavljeni!!

Današnja doba prepuna je mučenika. Tešimo se: to znači da još imade na svetu zdrave krvi, da još vladaju ideje i da nije utonuo dobar smisao do pravo života. Tešimo se: dolazi nova doba. Sunce se pomalja... Da si nam zdravo! Pozdravljaju te svi mučenici, svi grobovi, svi bednici i bespravnici. — Grani sunce i ogrij nas! Čekamo te davno!

sebna pažnja na pravopisne napake, ki jih povzročā narečje; raba velike začetne črke; ločila.

3. Citanje s pravilnim naglasom in ločili; postopno: tekoče čitanje.

Vaje v razmišljanju čitanega: odgovori na vprašanja učitelja; kratke ponovitve.

4. Autodiktat: tvorba stavkov, ki se nanašajo na potrebe, želje, čustva in opazke otroka, ako jih sam ali na pobudo učitelja izraža.

Opis, na podlagi pisanih stavkov, opazovanih predmetov ali slik tekom razgovorov, predpisanih po učnih načrtih.

Skupno ustno in pismeno sestavljanje na podlagi učiteljevih navodil, po neposrednem opazovanju (glej načrt o raznih razgovorih) in iz dogodkov šolskega življenja.

Lepopisne vaje, različne po otrocih ali njih skupinah, ali po njih zmožnostih oz. napakah.

Tretji osnovni razred.

1. Tekoče in izrazito čitanje.

2. Praktični pojmi iz slovnice in vaje z ozirom na narečje. Vaje v prestavljanju iz dialekta (izreki, uganke, povestice).

3. Ustno povzemanje po učiteljevem pripovedovanju.

4. Pismeno povzemanje kratkih priložnostnih lekcij.

5. Sestava najnavadnejših obrazcev (naslovi, nakaznice, pošiljni listi, itd.).

6. Praktična sestava dopisov v koristnih zadevah (kratka pisma, brzojavke).

7. Ilustrirani mesečni spisi, sestoječi iz različnih opazovanj, ki se večkrat zabeležijo tekom meseca v poseben zvezek, vse o istem skupnem predmetu (na pr. občinski vrt, kurnik, neko drevo itd.). Vsako skupino opazovanj okrase učenci z risbami brez navodil ali posredovanja učitelja, v šoli ali doma.

8. Dnevnik šolskega življenja, omenjajoč vse šolske dogodke, z nepresiljenimi opombami v kratkih potezah. (Opazke o učenju; opravičba zamud; pohvale in graje; premagane težkoče; spominjanje učiteljevega pripovedovanja; opis telovadnih iger; najvažnejši spomini in slavnosti itd.).

Učitelj bo pogosto zahteval dnevnik učencev in bo vpisal svoje opazke.

Četrty osnovni razred.

1. Čitanje, slovnični pojmi, povzetki pripovedovanj, kakor v prejšnjem razredu (stopnjevale težkoče).

2. Ilustrirani mesečni spisi, kakor v prejšnjem razredu.

3. Dnevnik šolskega življenja, kakor v prejšnjem razredu.

4. Ilustrirani letni spisi, po metodičnem opazovanju, ki se je večkrat ponovilo, kakega živega bitja ali kakega naravnega okrožja v različnih dobah

(na pr. razvoj kake rastline in njegovih sprememb v zvezi s spremembami letnih časov).

Opazovalne predmete izbira učenec, ki ga učitelj opozarja. Natančnost metodičnega opazovanja se dokaže z risbami, ki naj vedno spremljajo opazovanje. Učitelj zahteva pogosto zvezek letnih spisov in vpiše lastne opazke.

5. Male slovarske studije: a) besedne rodbine; b) zaznamovanje fraz in besed v narečju, ki se težje prevajajo.

Peti osnovni razred.

1. Organski pojmi italij. slovnice s posebnim ozirom na sintakso. Prevajanje iz narečja.

2. Dnevnik šolskega življenja in doma čitanega, (z opazkama za prejšnje razrede).

3. Pismen povzetek lekcij iz prirodoписа in prirodoslovja, z ilustriranjem opaženega in poizkušeneega.

4. Majhne leksikalne vaje, kakor v prejšnjem razredu, vežbajoč se v čitanju slovarja.

5. Čitanje knjig, ki imajo umetniško vrednost. (Italij. antologija in kak zvezek dobrega in moderne pisatelja. Prednost ima mladinsko slovstvo izključene so knjige s prerazlično vsebino).

6. Čitanje kake lepe znanstvene knjige v šoli.

Razredi nad petim.

1. Čitanje raznih knjig doma (iz šolske ali javne knjižnice) in poročanje o tem v šoli, ustno ali pisмено.

2. Vse ostale vaje višjega razreda, kakor so že prej navedene.

Samoizobrazba

Reformacija v zgodovini slovenskega naroda.

(Konec).

Srednjeveški fevdalizem ni mogel živeti brez vidnega sijaja. Blesk je bil njegov spremljevalec na turnirjih, pri cerkvenih in posvetnih slovesnostih, v miru in vojni. Posluževal se ga je ne le vsled prazne navade, ampak vsled potrebe družabnega ugleda. Kakor vse politično in upravno življenje, se je tudi blagostanje odigravalo pred očmi vseh.

Zrasla je potreba po živi umetnosti, pred katero še danes strmimo; v grajskih dvoranah, polnih dragocenega orožja kovin, umetnin i. dr., je za to nestetih dokazov.

A vodilni duh vsemu stremljenju visokega plemstva in bogatih trgovcev je želel, kot že omenjeno, iz rimskega prava, nudečega jim neomejeno premoženje in njega razkošne udobnosti, v katere so se tako udano pogrezali, da so njih potrebe naglo rasle in sesale sok iz suženjskih teles, katerim so ostale le sanje evangelija, ki jim prinese enakost in odstrani bedo.

In tu se jim je seveda postavila po robu cerkev kot velika zemljiška posestnica. — Antipod rimske države je bil daleč od Avguštinovega «Kraljestva Božjega», ker je imel iste tendence kot poganski Rim. V cerkvi je zavladalo bahato bogastvo in višji duhovniki — politični funkcionarji — so kupčevali z beneficijami, medtem ko je nižje duhovništvo v goli izstradani revščini izvrševalo svoj poklic z malenkostno - dobičkarsko skrbjo kot druge obrti, ki so jih opravljali poleg svoje duhovniške službe. Korupcija in nemorala sta začeli rušiti hierarhično stavbo rimske cerkve.

Ker so po njej zajeti mali narodi, utrujeni teorij, začeli zahtevati svoje prirodne pravice in se je vr-

šilo vse takratno kulturno življenje edino na cerkvenih tleh, je vstal klic po cerkveni reformaciji, klic po odpravi anahronizmov in po upoštevanju lastnega individualnega mišljenja.

Reformacije so se oprijeli čvrsti, izobraženi in z ljubeznijo do poklica navdahnjeni duhovniki, katerih živa beseda je premagala vablivo katoliških ceremonij in našla v kmetu globok odmev.

Požrtvovalnih in navdušenih protestantskih pastorjev, ki so jemali vero naravnost iz evangelija, je bilo na deželi vedno več.

Rezultat je bil sijajen, ker le ti so prinašali med narod idealizem, mu vlili duševnih in telesnih sil in zbudili napol mrtve, v grobem materijalizmu odrevene duše, kar je bilo velikega pomena.

Prvo slovensko slovstvo je zagledalo luč sveta. A duhovščina desorganizirane rimske teokratske države je s pomočjo vladarjev (Ferdinanda, nadv. Karla II. i. dr.) začela sistematičen boj proti novi veri: medtem ko so se skromnejši predikanti še trpeli na deželi, so morali navdušenejši iz domovine. Centralna postava one dobe in duša vsega gibanja, izšla iz hiše preprostega slovenskega kmeta, kolektivno veliki Primož Trubar je trpel najhujša preganjanja.

Cerkveni prekuciji je sledila politična, oziroma družabna revolucija, ki je najprej klicala «staro pravdo», t. j. odpravo davkov in drugih bremen in se pozneje (okrog 1525.) oprijela «božje besede» iz evangelija.

Ni smeti prezreti tudi narodnega nasprotja, ki se je pridružilo socialnemu. Ker so vsa važnejša mesta zasedli tujci, ki so protežirali svoje ljudi, sta tujec in izkoriščevalec postala nerazdružljiv pojem in narodni čut se je izlil v slojno sovražstvo.

Uporni duh slov. kmeta pa ni zrasel zgolj iz njegovih socialnih razmer, temveč je bil tudi posledica takratnega srednjeevropskega gibanja.

Če kmet v ozkem duševnem obzorju ni s prvotnimi krajevnimi boji uspel, je pa pozneje prišel po dolgoletnih skušnjah do prepričanja, da je treba zmagati na vsej črti in torej preko lokalnih stremeljenj.

S točnim in zanesljivim občevanjem med kmet-skimi učitelji, ki so pripravljali čete za maščevalni ogenj, se je zgradila «slovenska zveza», v kateri so bili tudi predstavitelji mezdne proletariata.

Čeprav so bili v letih 1515. in 1525. poraženi, ker so bili tudi slabo oboroženi in neizvežbani, je vendar živela misel na nov upor. Osemvinarski davek na glavo jih je opominjal na maščevanje.

Potomci poraženih junakov so imeli jasnejše dru-

Književnost in umetnost

Koncert pevskega in glasbenega društva v Dornbergu 20. 7.

Pred tremi leti sem slišal pevski zbor tega najpomembnejšega glasbenega društva in napisal oceno, ki je zavzemala eno stran Učiteljskega lista. Zal mi je, da niso rodile moje besede nikakršnega sadu. Zbor, ki je takrat nekaj obetal, je od tedaj občutno nazadoval. Manjka mu predvsem dober dirigent, ki naj bi bil človek napredne ideologije in duša vsega glasbenega življenja med nami.

Gospod Emil Komel se peča s pevovodstvom že več kot 20 let. Vodil je neštivilo prosvetnih in cerkvenih zborov po deželi in v mestu. Izven tega je bil dober in marljiv organist tako, da je skozi dolgo dobo let orgljal ob nedeljah po več cerkvah. Vse to menda dela še danes in je tudi ravnatelj, profesor in pevovodja glasbenega društva. Poučuje na šoli in privatno. Gospod Komel je poleg vsega tega tudi skladatelj. Za svoje podeželne in mestne zборе je komponiral skladbe svetne in cerkvene vsebine. Svoji prvi dve skladbi za orgle in za klavir, je priobčil v Novih Akordih. Ti dve skladbi sta obetali, da dobimo Slovenci izbornega kontrapunkta. Vse njegove skladbe tekom 20 let, so prežete klasične glasbe, prepletene z Bachovskim kontrapunktom — preveč eklektičnega značaja, obžarjene od religioznega čustva, manjše in večje forme, homofone ali polifone, kakor je bila pač potreba večjega ali manjšega, boljšega ali slabšega zbora. Komponiral je vedno ad usum delfini. Število njegovih skladb je zelo majhno, objavljenih prav skromno število, kakor je skromen, preskromen in nepodjeten njih oče. Njegove skladbe ne užgejo, manjka jim svežosti. Mesto izvirne, žive vode, nam daja deževnico. Klasika, ki diha iz teh skladb, spominja na Försterja, ki je že pred 30 leti zaključil svojo dobo. Za njim so prišli klasiki-romantiki Irvanci; romantiki-liriki-folkloristi Adamič, Krek, Premrl, Lajovic; impresionisti Ravnik, Škerjanc in ekspresionisti Kogoj, Koporc, Bravničar. Komel je še vedno tam, kjer je bil ob začetku, ves razvoj slovenske glasbe je on prespal. To je velika škoda za slovensko glasbo, zakaj Komel je nedvomno velik skladateljski talent.

Še večja škoda pa je, da je že več let pevovodja goriške Glasbene matice, za kar absolutno ni zmožen. Prejel je dedščino po Josipu Michlu, ki je bil med slov. pevovodji doslej eden najboljših. Zbor je bil pod Michlovim vodstvom na taki umetniški višini, ki je ne bo nikdar dosegel pod tem dirigentom in s tem pevskim materjalom.

Dornberški koncert je pokazal bedo tega zbora. Tenoristi režejo, basi so razploskani. Sopran in alt

žabne cilje in v uporih l. 1573. srečamo sicer ne dovolj jasen, a enostaven načrt nekakega državnega socializma: svoboda, samostojno združenje slov.-hrv. pokrajin pod vlado cesarja samega (kateremu edino so še zaupali) in sicer zato, da bodo sami pobirali davke, sami se branili in sami upravljali. Cesarjev namestnik, oziroma predstavnik ljudstva naj bi bil Matija Gubec.

A tudi temu uporju, ki vsebuje najlepšo potezo v slov.-hrv. uporih, niso bili kos. Denar in organizirana sila sta ga udušila na način, ki zbuja še dandanes grozo.

Kar pa ni zamogel ta ogromni socialni boj, je deloma izvojevala francoska revolucija.

je vendar tak, da bi z dobro šolo v doglednem času postal uporaben.

Tehnika tega zbora je primitivna. O pravilnem petju ni tu ne duha ne sluha. Tako petje je zares samo krasen vzor, kako se ne sme peti. Izvemši nekaj izjem, (kvartet pri «Nevihti»), posebno sopranistinjo gđc. Tomažič in baritonista gospoda Levpušček in Bratož, so glasovi popolnoma nekultivirani, brez vsacih elementarnih tehničnih pojmov.

Prva pesem sporeda Bartlova «Oj planine», mešani zbor s tenorjem solo, nas ne more zanimati in zelo dvomljivo je, da bi še koga zabavala. Publika je ploskala Mokranjcu, Adamiču, Lajovcu. Ljudstvo podzavestno samo prav sodi. Zapela se je ta pesem klavrno. Bratožev solo tudi ni bil lep. Timber njegovega glasu ne prenese liričnega žanra. Sicer je ta pesem bolj plehko-sentimentalnega značaja. O gospodu Bratožu spregovorim še pozneje.

Pod vsako kritiko je zapel moški zbor Adamičevo «Franco» in Jenkovo «Vabilo». «Franca» je bila «zažagana» in sežagana. Mesto, da bi ji bolno srce ozdravili, so jo justificirali. In «Vabilo»! Katera ljubica bi se oglasila na tako vabilo, in če bi se... Za nič izgovorjava, deklamacija in vokalizacija; plavajoča intonacija; besedilo nesmiselno izpeto; tempo zaspan, ritem brez krvi.

Sledilj so trije mešani zbori V. Vodopivca «Ujete ptiča tožba», «Ptici» in «Prstan», ki imajo nežna metuljčja krilca. Dovolj je, da se jih z božajočim prstom dotakneš, pa so jih z loparjem mlatili. To so domače rožice, ki jih mora skrbna roka sleherni dan zalivati zato, da lepo cvetijo, da bo njih omotni vonj omamil in krasil, kar je srcu najdražjega. Kar Vodopivec napiše, izjema nekatere ponesrečene, klanfarsko-banalne stvari, je belo kot lilija, čisto kot rosna kaplja, ki trepeče na cvetu, oblita od žarkov jutranjega solnca. Oh, kako so se brez gorkote zapele te naivne mile pesmi!

Občuteno zapeta sta bila samo «Ples Kralja Matjaža» in Mokranjčev VIII. Rukovet. Obe pesmi končata s «kolom». Lahko bi bilo zapeti še z večjim ognjem, v bolj živem tempu in ostrejšem ritmu. In vse premalo so se poudarili kontrasti v teh dveh in vsch drugih pesmih. Nasproti liričnemu momentu imamo dramatičnega, temu sledi kapricjozen, humorističen ali razposajen itd. N. pr. pri «Plesu Kralja Matjaža»: Ples, ljubezenska pesem, dramatičen moment in spet ples.

Mešan zbor je k sklepu zapel še Sattnerjevo «O nevihti». Gregorčič, Sattner in Komelov zbor se nam je raztopil v tistem brezzračnem prostoru. Ni čuda — ploskalo se je z nogami tako, da so se kar podili črni oblaki po dvorani. Na odru nevihta, v dvorani nevihta in vsaj v mojem srcu tudi.

Slišali smo tudi dva solista tenorista g. Bratoža,

bivšega člana ljubljanske opere in g. Marija Šimenc, sedanjega tenorista zagrebške opere. Oba sta imela to nesrečo, da nista dobila svojega splošnega znanja v šolah, (slednji je absolvent prvega tečaja na učiteljski, prvi pa komaj ljudske šole) temveč sta oba samouka. Bog pa ni bil obema enako darežljiv, Šimencu je dal prelep glas, Bratožu nasprotno. Koliko muke je imel slednji, da se je sam izobrazil, koliko nepopisljivega truda in požrtvovalnosti, da si je ugledil svoj raskav glas. Meni se zdi naravnost čudež, če mu danes zazveni glas že prav mehko. Kljub temu naj poje stvari, ki odgovarjajo barvi njegovega glasu, to so predvsem dramatično komične vloge v operi in humoristično, kapriciozen in naiven otroški žaner v literaturi samospeva. Lirične, elegične in junaške pesmi naj pripusti drugim. Kako krasno nam je zapel Devov «Mak». In kako lepo in dostojno nastopa. Skromnost in dobričina mu sije iz ognjevitih oči. Od srca mu voščim, da bi imel srečo s svojim talentom in da bi nekdanj dobil plačilo za svoje idealno hotenje in brezmejen trud.

G. Šimenc je iz prijaznosti zapel «Kje so moje rožice» in «En starček je živel». Njegov nastop brez ovratnika in v zelo ležerni pozi, ki je dišala po pol litru vipavca, nam je jasno povedal, da sodeluje res iz prijaznosti. «Kje so moje rožice» je tako s koronami nategnil, kot bi iz nje jermene vil. O starčku in o vinskih goricah raje molčim. Njegov glas je zares vse očaral, saj se to vedno godi tudi v Ljubljani. Želim mu, da bi svoj glas, ki je blesteč, omamljiv in dišeč kot majske rože, bolj varoval.

Razno

Zrelostno skušnjo v Vidmu so prestali sledeči gojenci učiteljskega v Tolminu: Cuder Anton, Fili Adrijana, Fleiss Irena, Germek Solza, Kogoj Vladimir, Kravos August, Majnik Anton, Medvešček Angela, Pahor Drago, Pirjevec Marija, Podobnik Brigita, Rutar Ludvik, Zucchiatti Marija, Dovgan Ljudmila, (privatistinja), Rutar Marija, Sabadini Teofila, Sancin Emilija, Šavli Andrej, Sosič Anton, Stoka Nada, Volarič Ivana.

Veselimo se ž njimi uspeha in pričakujemo od njih, v kolikor se posvetijo našemu poklicu, da pojdejo ravno pot, delež z nami vse dobre in grenke ure preganjanega učiteljskega stanu.

Italijansko učiteljsko u Poreču ne će biti ukinuto kako se govorilo, dapače se novom škol. godinom dopunjuje s višim tečajem. Sada će tako biti sasma potpuno. I Pula, ako se ne varamo, imade svoje učiteljske. Dobro znamenje. Hrvatsko učiteljsko za Istru nalazi se u — Zadru. Što je, i kako s njime, ne znamo. Wer weiss etwas? — Hrvatsko učiteljsko bez hrvatskih škola. Ili ono mora propasti, ili se ove ponovno otvoriti u Istri... Smrt ili život...

Naše plače. Prišli smo, hvala Bogu, že spet tako daleč, da svojo revščino razkazujemo po listih. Te dni je tožil neki tovariš v «Piccolu», da se mu je zvišala plača. Nima pa prav nič od tega, ker so se mu tudi davki tako navili, da prejme manj kot poprej, ko je bila plača nižja. Še pred poldrugim letom so nas tolažili, da valuta rase in da nam bo bolje. Danes ni lira več kot 18 nekdanjih centezimov, davki nam pa kar kosijo prejemke. Če pojde tako dalje, bomo morali, da se pošteno preživimo, spet začeti borbo za plače. Vidimo, da prejemajo nekateri na dveh, treh mestih razne dohode, med tem ko se nam zabranjuje vsak postranski zaslužek.

Brezusmiljeno hazardiranje z glasom bi se v bodočnosti maščevalo.

Gospod Neffat, dirigent ljubljanske opere, tiha in skromna duša, ki s svojo taktirko — čarodejno palico mojstrsko dirigira, je tudi kot klavirski spremljevalec pokazal svojo dovršenost.

Dodatek. - Pri Sv. Luciji sem slišal prošlo noč na prostem moški oktet domačih fantov pod vodstvom absolviranega gimnazijca gosp. Muniha. Munih je v glasbi samouk. Fant je poln ognja, vsaki pesmi udahne toliko duše, da je poslušalec kar omamljen. Iz tega mladeniča žubori čisto, srebrno čustvo kot izpod skale. In njegovi pevci! Srca jim kipijo in se krčijo, obrazi bleste in mračijo in vse nijanse med temi dvema čustvi se jim zrcalijo na obrazih in zvene iz pesmi, ki jih s svojimi lepimi glasovi pojejo te mlade in tople duše.

Pri Sv. Luciji, 26. julija 1924.

Srečko Kumar.

O p o m b a u r e d n i š t v a : Kritika je stroga in jo priobčujemo, ker je kritik s svojim podpisom sprejel vso odgovornost zanjo. Pisana je od glasbenika, ki mu je glasba velika, srčna zadeva. To je nagib tudi današnje njegove ocene. Gorica se je pred vojno glasbeno visoko povzpela, zato so izšli iz nje naši priznani glasbeniki. Škoda bi bila, če bi se glasbeni napredek Gorice ustavil, česar se je najbolj bati spričo našega časniškega samozadovoljstva, ki vse vprek hvali, dobro ali slabo, ako se tu ali tam vrši kaka javna prireditve. Brez temeljite kritike ni napredka v umetnosti. To nas vodi, ko dajemo kritiku Kumarju prostora v listu.

Pod pritiskom gospodarskih razmer bomo v bližnji prihodnosti prisiljeni izboriti si pravico, da si prisluzimo najnujnejše tudi izven šole, vključ vsem prepovedim, kajti učitelj z rodbino ne more več shajati s tem, kar mu danes ostane od plače po vseh — odbitkih. Posebno težak položaj imajo oni tovariši, katerih otroci študirajo. Srednješolske razmere so pri nas takšne, da je učiteljeva rodbina prisiljena stradati, ako ima skrbeti za dijaka. Poleg vsega moralnega trpljenja, ki je naš stalni delež, je naše gmočno stanje vedno mučnejše. To ne bo ostalo brez globokih posledic na učiteljstvo. Zato: Videant Consules!

T. ca Frida Šček je na konservatoriju Tartini v Trstu napravila izkušnjo kot dirigentinja zborovega petja z izvrstnim uspehom. Čestitke!

«Učiteljski tovariš», glasilo ljubljanskega poverjeništvu UJU, prinaša uvodnik «K novi situaciji». Razpravlja o nastalem položaju, ker je prišla dosežanja opozicija na vlado in na čelo ministrstva prosvete dr. Korošec. Članek tolaži učiteljstvo, da se ni bati novega kurza, ker varuje zakon tudi onega učitelja, ki ni privrženec Slov. ljudske stranke. Koliko bodo navedeni razlogi držali bo prihodnost pokazala. Skušnje imamo, da je moč pravica in da je zakon le orodje v rokah onega, ki ž njim manipulira. Za UJU je prišel čas, ko se bo izkazalo, koliko resnične moči ima organizacija, koliko načelne vzgoje je dala svojim članom. Iskreno želimo, da bi se na učiteljstvo, ki je kot stan meso našega mesa, ne zgrnila preganjanja, ki zadenejo povečini najznačajnejše ljudi.

IV. glavna skupština Udruženja Jugosl. Učiteljskva održaće se u Dubrovniku 24., 25. i 26. avgusta t. g. Na dnevnom redu jesu i pitanja: «Osnovna načela za novi nastavni plan in program osnovnih škola kraljevine» te «Religijska nastava u školi.»